

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično gonjenje
osoba odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše
Jugoslavije od 1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-PT

Datum: 9. oktobar 2009.

Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija O-Gon Kwon, predsjedavajući
sudija Howard Morrison
sudija Melville Baird
sudija Flavia Lattanzi, rezervni sudija

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 9. oktobra 2009.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA PO DRUGOM ZAHTJEVU TUŽILAŠTVA ZA
FORMALNO PRIMANJE NA ZNANJE ČINJENICA O
KOJIMA JE VEĆ PRESUĐENO**

Tužilaštvo

g. Alan Tieger
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Optuženi

g. Radovan Karadžić

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud), rješava po "Drugom Zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno i *Corrigendumu* Prvog zahtjeva tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno", podnesenom 17. marta 2009. (dalje u tekstu: Zahtjev), kao i po "*Corrigendumu* Drugog zahtjeva tužioca za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno", podnesenom 27. jula 2009. (dalje u tekstu: *Corrigendum*) i u vezi s tim donosi sljedeću odluku.

I. Kontekst i argumentacija

1. Zahtjevu je prethodio "Prvi zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno", podnesen 27. oktobra 2008. (dalje u tekstu: Prvi zahtjev), a uslijedio mu je "Treći zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno", podnesen 7. aprila 2009. (dalje u tekstu: Treći zahtjev). Vijeće je 5. juna 2009. donijelo "Odluku po Prvom zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno" (dalje u tekstu: Prva odluka u vezi s činjenicama o kojima je već presuđeno), kojom je Prvi zahtjev djelimično odobrilo i formalno primilo na znanje 302 od 337 činjenica predloženih od strane tužilaštva u Prvom zahtjevu.¹ Slično tome, Vijeće je 9. jula 2009. donijelo "Odluku po Trećem zahtjevu tužioca za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno" (dalje u tekstu: Treća odluka u vezi s činjenicama o kojima je već presuđeno), kojom je od 497 činjenica predloženih od strane tužilaštva u Trećem zahtjevu prihvatilo 466.²

2. Tužilaštvo u Zahtjevu traži da Vijeće iskoristi svoja ovlaštenja prema pravilu 94(B) Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik)

¹ Prva odluka u vezi s činjenicama o kojima je već presuđeno, 5. juni 2009., par. 39.

² Treća odluka u vezi s činjenicama o kojima je već presuđeno, 9. juli 2009., par. 63.

da formalno primi na znanje činjenice navedene u Dodatku A, koji je podijeljen u tri dijela. Prvi dio se odnosi na istorijski kontekst sukoba u Bosni i Hercegovini (dalje u tekstu: BiH). U drugom dijelu je riječ o Jugoslovenskoj narodnoj armiji (dalje u tekstu: JNA), o njenoj strukturi i organizaciji i njenom angažovanju u sukobima u Sloveniji, Hrvatskoj i BiH, o vojsci bosanskih Srba (dalje u tekstu: VRS) i Ministarstvu unutrašnjih poslova bosanskih Srba (dalje u tekstu: MUP), o njihovom formiranju i strukturi, kao i o MUP-u Srbije, pri čemu je obuhvaćena pomoć koju je ta institucija pružala lokalnim srpskim snagama u Hrvatskoj. Treći dio se odnosi na događaje u opštinama Banja Luka, Bosanska Krupa, Bosanski Novi, Bosanski Petrovac, Donji Vakuf, Foča, Ključ, Kotor-Varoš, Prijedor, Sanski Most i Višegrad tokom perioda relevantnog za Optužnicu i u njemu je dalje riječ o institucijama Autonomne Regije Krajina (dalje u tekstu: ARK), kao i o zbivanjima širom ARK u pomenutom periodu.

3. Pretresno vijeće i Žalbeno vijeće su u nekoliko predmeta već presudili o činjenicama predloženim u Zahtjevu, kao na primjer u predmetima *Blagojević i Jokić, Brđanin, Krnojelac, Kunarac i drugi, Kvočka i drugi, Martić, Mrkšić, Tadić i Vasiljević i drugi*.³ Tužilaštvo se poziva na svoje argumente u Prvom zahtjevu u vezi s pravnim uslovima koji treba da budu ispunjeni da bi se neka činjenica o kojoj je već presuđeno mogla formalno primiti na znanje.⁴ Ono potom tvrdi da činjenice o kojima je već presuđeno, a koje su navedene u Dodatku A Zahtjeva, ispunjavaju uslove utvrđene u relevantnoj praksi Međunarodnog suda i da bi se formalnim primanjem na znanje tih

³ V. *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića*, predmet br. IT-02-60-T, Presuda, 17. januar 2005. (dalje u tekstu: Prvostepena presuda u predmetu *Blagojević*); *Tužilac protiv Brđanina*, predmet br. IT-99-36-T, Presuda, 1. septembar 2004. (dalje u tekstu: Prvostepena presuda u predmetu *Brđanin*); *Tužilac protiv Krnojelca*, predmet br. IT-97-25-T, Presuda, 15. mart 2002. (dalje u tekstu: Prvostepena presuda u predmetu *Krnojelac*); *Tužilac protiv Kunarca i drugih*, predmet br. IT-96-23-T i IT-96-23/1-T, Presuda, 22. februar 2001. (dalje u tekstu: Prvostepena presuda u predmetu *Kunarac*); *Tužilac protiv Kvočke i drugih*, predmet br. IT-98-30/1-T, Presuda, 2. novembar 2001. (dalje u tekstu: Prvostepena presuda u predmetu *Kvočka*); *Tužilac protiv Martića*, predmet br. IT-95-11-T, Presuda, 12. juni 2007. (dalje u tekstu: Prvostepena presuda u predmetu *Martić*); *Tužilac protiv Mrkšića*, predmet br. IT-95-13/1-T, Presuda, 27. septembar 2007. (Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić*); *Tužilac protiv Tadića*, predmet br. IT-94-1-T, Presuda, 7. maj 1997. (dalje u tekstu: Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*); i *Tužilac protiv Vasiljevića i drugih*, predmet br. IT-98-32-T, Presuda, 29. novembar 2002. (dalje u tekstu: Prvostepena presuda u predmetu *Vasiljević*).

⁴ Zahtjev, par. 4; v. takođe Prvi zahtjev, par. 3-4, 6, 8.

činjenica postigla ekonomičnost postupka uz poštovanje prava optuženog na pravično, javno i ekspeditivno suđenje.⁵

4. Konkretno, tužilaštvo smatra da su izvjesne predložene činjenice sadržane u drugom dijelu Dodatka A, premda se odnose na događaje u Hrvatskoj, ipak relevantne za sadašnji predmet i naglašava da činjenice o kojima je riječ (1) ukazuju na obrazac kontinuiranog učešća jedinica i pojedinačnih pripadnika MUP-a Srbije i JNA u zauzimanju ciljanih područja u Hrvatskoj i BiH, (2) pružaju dokaz o kontinuiranom učešću zvaničnika tih institucija u udruženom zločinačkom poduhvatu (dalje u tekstu: UZP) trajnog protjerivanja bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata s teritorije u BiH koju su bosanski Srbi proglasili svojom i (3) ukazuju na neposredno učešće "paravojnih/dobrovoljačkih grupa", poput grupa povezanih sa Željkom Ražnatovićem i Vojislavom Šešeljom, u ratnim naporima regularnih srpskih snaga.⁶

5. Tužilaštvo takođe potvrđuje da treći dio Dodatka A sadrži predložene činjenice koje se ne odnose na događaje za koje se optuženi konkretno optužuje u Optužnici, ali tvrdi da su te činjenice i pored toga relevantne za predmetni postupak jer pokazuju određeni obrazac postupanja koji dokazuje provođenje UZP-a da se bosanski Muslimani i bosanski Hrvati trajno uklone s teritorije u BiH na koju pravo polagali bosanski Srbi.

6. Optuženi je 14. aprila 2009. podnio "Zahtjev za produženje roka za dostavljanje odgovora na Drugi i Treći zahtjev za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno" (dalje u tekstu: Zahtjev za produženje roka), kojim je tražio produženje roka do 21. januara 2010. za dostavljanje odgovora na Zahtjev i na Treći zahtjev, tvrdeći da mu sam obim obiju zahtjeva onemogućava da na odgovarajući način odgovori u okviru uobičajenog roka od četrnaest dana.⁷ Tužilaštvo je 16. aprila 2009. podnijelo "Odgovor tužilaštva na Zahtjev za produženje roka za dostavljanje odgovora na 2. i 3. zahtjev za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno", kojim je osporilo Zahtjev za produženje roka, tvrdeći da Optuženi "nije iznio valjani razlog u

---

⁵ Zahtjev, par. 3

⁶ Zahtjev, par. 2

⁷ Zahtjev za produženje roka, par. 3-4.

skladu s pravilom 127(A)(i) Pravilnika" pošto nije pružio konkretno opravdanje za navedeno produženje roka.⁸ Pretpretresni sudija je 17. aprila 2009. donio "Odluku po Zahtjevu za produženje roka za dostavljanje odgovora na Drugi i Treći zahtjev za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno" (dalje u tekstu: Odluka po zahtjevu za produženje roka), u kojoj je naveo da smatra da je u interesu pravde i valjanog vođenja pretpretresnog postupka da se odobri produženje roka, ali je izrazio i mišljenje da će biti dovoljan znatno kraći period od onog koji je optuženi zatražio. On je potom optuženom naložio da svoj odgovor na Zahtjev dostavi najkasnije 30. juna 2009.⁹

7. Optuženi je na statusnoj konferenciji održanoj 3. juna 2009. ukazao na to da još nije dobio prijevod Zahtjeva na bosanski/hrvatski/srpski iako je trebalo da mu bude dostavljen 6. maja 2009. ili prije tog datuma.¹⁰ Imajući u vidu da se rok utvrđen Odlukom po Zahtjevu za produženje roka zasnivao na očekivanju da će prijevod na bosanski/hrvatski/srpski biti završen do 6. maja 2009., pretpretresni sudija je optuženom odobrio dodatno produženje roka za dostavljanje odgovora na Zahtjev do 14. jula 2009.¹¹ Međutim, dana 1. jula 2009., pretpretresni sudija je izdao "Nalog za dostavljanje odgovora na Drugi zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno i *Corrigendum* Prvog zahtjeva tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno", napominjući da optuženi, iako je u međuvremenu primio Zahtjev na bosanskom/hrvatskom/srpskom jeziku, još nije počeo pripremati odgovor na njega, i da je u interesu valjanog vođenja postupka da mu se odobri još jedno produženje roka kako bi odgovorio na Zahtjev. On je, stoga, optuženom naložio da odgovor na Zahtjev dostavi najkasnije 27. jula 2009.

8. Optuženi je 22. jula 2009. dostavio svoj "Odgovor na Drugi zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno" (dalje u tekstu: Odgovor), kojim je osporio Zahtjev, uključivši u njega referencama argumente koje je

⁸ Odgovor tužilaštva na Zahtjev za produženje roka za dostavljanje odgovora na 2. i 3. zahtjev za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno, 16. april 2009., par. 1-2.

⁹ Odluka po Zahtjevu za produženje roka za dostavljanje odgovora na Drugi i Treći zahtjev za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno, 17. april 2009., par. 4-5.

¹⁰ Statusna konferencija, T. 307 (3. juni 2009.).

¹¹ Statusna konferencija, T. 309 (3. juni 2009.).

iznio u svojim odgovorima na Prvi zahtjev¹² i na Treći zahtjev.¹³ Optuženi smatra, i to iznosi kao dodatni argument, da će on, s obzirom na činjenicu da je Vijeće već formalno primilo na znanje više od 600 činjenica o kojima je već presuđeno i da je tužilaštvo zatražilo da Vijeće uvrsti u dokaze više od 200 izjava i iskaza u skladu s pravilima 92*bis* i 92*quarter*, "toliko zaostajati za tužilaštvom kada se bude oglasilo zvono za početak suđenja da će se suđenje odvijati uz prezumpciju krivice".¹⁴ On takođe smatra da kumulativni efekat formalnog primanja na znanje činjenica o kojima je već presuđeno i uvrštavanja u spis pismenih dokaza krši načelo prezumpcije nevinosti i da mu se tako uskraćuje pravo na pravično suđenje.¹⁵

9. Pored toga, optuženi smatra da Vijeće treba da odbije formalno primanje na znanje određenih činjenica na osnovu toga što su one utvrđene uglavnom u predmetima u kojima se optuženi ne terete za genocid, pa bi formalno primanje na znanje takvih predloženih činjenica u ovom predmetu omelo proces utvrđivanja činjenica s obzirom na to da su strane u tim postupcima mogle imati drugačiji pristup i drugačije motive za svoja pitanja u sudnici. Stoga optuženom treba pružiti priliku da ispita relevantne svjedoke kako bi utvrdio da djela o kojima je riječ "nisu počinjena u namjeri da se unište bosanski Muslimani kao takvi".¹⁶

10. Nadalje, optuženi smatra da čak i ako Vijeće generalno pristane da formalno primi na znanje činjenice o kojima je presuđeno, ono ipak treba da odbije to da učini u slučaju određenih činjenica na osnovu toga što one ne ispunjavaju pravne uslove utvrđene u sudskoj praksi Međunarodnog suda.¹⁷ Konačno, on je od Vijeća zatražio da iskoristi svoje diskreciono pravo da formalno ne primi na znanje određene predložene činjenice koje bi inače ispunjavale kriterije takvog primanja na znanje, tvrdeći da su te činjenice utvrđene ili na osnovu dokaznog materijala kojem on nema pristupa ili na osnovu

¹² Odgovor na Prvi zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno, 30. mart 2009. (dalje u tekstu: Odgovor na Prvi zahtjev)

¹³ Odgovor na Treći zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno i na Zahtjev za eliminisanje spiska svjedoka, 29. maj 2009. (dalje u tekstu: Odgovor na Treći zahtjev).

¹⁴ Odgovor, par. 1.

¹⁵ Odgovor, par. 3.

¹⁶ Odgovor, par. 4.

¹⁷ Odgovor, par. 6-12, Dodatak A.

svjedočenja svjedoka čiji identitet nije moguće utvrditi prema podacima u izvornoj presudi.¹⁸

11. Tužilaštvo je u *Corrigendumu* korigovalo tekst predložene činjenice 1244, na osnovu prigovora u vezi s tom činjenicom koju je optuženi iznio u svom Odgovoru.

12. Takođe 22. jula 2009., Vijeće je tužilaštvu naložilo da pripremi pismeni podnesak o tome kako bi se pravilo 73bis (D) moglo upotrijebiti da se smanji obim postupka i obezbijedi da se on vodi pravično i ekspeditivno.¹⁹ Tužilaštvo je svoj podnesak podnijelo 31. avgusta 2009. i u njemu je iznijelo više prijedloga, uključujući smanjenje broja mjesta zločina ili incidenata navedenih u Optužnici.²⁰ Nakon diskusije o tom pitanju na statusnoj konferenciji održanoj 8. septembra 2009., tužilaštvo je 18. septembra 2009. podnijelo drugi pismeni podnesak.²¹ Optuženi je 30. septembra 2009. podnio pismeni odgovor, ne iznoseći u vezi s tim pitanjem nikakve konkretne prijedloge niti argumente.²² Vijeće je na pretretresnoj konferenciji održanoj 6. oktobra 2009. saopštilo svoju odluku o primjeni pravila 73bis, kojoj je 8. oktobra uslijedila pismena odluka.²³ U njoj je Vijeće prihvatilo smanjenja koja je tužilaštvo predložilo u svom prvom podnesku, od kojih neka utiču na činjenice predložene u predmetnom Zahtjevu. Efekat Odluke u vezi s pravilom 73bis biće niže detaljnije razmotren.

II. Mjerodavno pravo

13. Pravilo 94(B) Pravilnika predviđa sljedeće:

Na zahtjev jedne od strana ili *proprio motu* pretresno vijeće može, nakon što sasluša strane, odlučiti da formalno primi na znanje činjenice o kojima je presuđeno ili dokumentarne dokaze iz

¹⁸ Odgovor, par. 13.

¹⁹ Nalog tužilaštvu na osnovu pravila 73bis, 22. juli 2009.

²⁰ Podnesak tužilaštva na osnovu pravila 73bis (D), 31. avgust 2009. (dalje u tekstu: Prvi podnesak), Dodatak B.

²¹ Drugi podnesak tužilaštva na osnovu pravila 73bis (D), 18. septembar 2009. (dalje u tekstu: Drugi podnesak), par. 2.

²² Odgovor na Drugi podnesak tužilaštva na osnovu pravila 73bis, 30. septembar 2009.

²³ Odluka o primjeni pravila 73bis, 8. oktobar 2009. (dalje u tekstu: Odluka u vezi s pravilom 73bis).

drugih postupaka pred Međunarodnim sudom koji se odnose na pitanja o kojima je riječ u tekućem suđenju.

14. Svrha pravila 94(B) je da se, davanjem pretresnom vijeću diskrecionog prava da formalno prima na znanje činjenice ili dokumentaciju iz drugih postupaka, postigne pravosudna ekonomičnost i da se presude Međunarodnog suda međusobno usklade. Žalbeno vijeće je zauzelo stav da "[p]rilikom primjene pravila 94 Pravilnika, treba postići ravnotežu između pravosudne ekonomičnosti, odnosno unaprijediti pravosudnu ekonomičnost, i osnovnog prava optuženog na pravično suđenje".²⁴ Žalbeno vijeće je dalje zauzelo stav da "iako je moguće formalno primiti na znanje činjenice o kojima je presuđeno u vezi s postojanjem [...] krivičnih dijela, *actus reus* i *mens rea* kojima se potkrepljuje odgovornost optuženog za dotična krivična djela moraju se dokazati drugim sredstvima, a ne formalnim primanjem na znanje".²⁵

15. Što se tiče efekata formalnog primanja na znanje, Žalbeno vijeće je zauzelo stav da "formalnim primanjem na znanje neke činjenice o kojoj je već presuđeno, veće utvrđuje osnovanu pretpostavku o tačnosti te činjenice, koju stoga ne treba ponovo dokazivati na suđenju".²⁶ Ono je takođe konstatovalo da se

formalno primanje na znanje ne prebacuje na drugoga konačni teret ubjeđivanja, koji i dalje snosi tužilac . . . [U]činak je samo u tome da se tužilac oslobađa svog prvobitnog tereta da predoči dokaze za neku tvrdnju; odbrana zatim može dovesti tu tvrdnju u pitanje predlažući pouzdane i vjerodostojne dokaze o suprotnom.²⁷

²⁴ *Tužilac protiv Nikolića*, predmet br. IT-02-60/1-A, Odluka po molbi žalioaca za formalno primanje na znanje činjenica, 1. april 2005., par. 12.

²⁵ *Tužilac protiv D. Miloševića*, predmet br. IT-98-29/1-AR73.1, Odluka po interlokutornim žalbama na Odluku Pretresnog vijeća po Zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno i tužiočevom katalogu činjenica o kojima su se strane složile, 26. juni 2007. (dalje u tekstu: Drugostepena odluka u predmetu *D. Milošević*), par. 16.

²⁶ *Tužilac protiv S. Miloševića*, predmet br. IT-02-54-AR73.5, Odluka po Interlokutornoj žalbi optužbe na odluku Pretresnog veća po predlogu optužbe za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno od 10. aprila 2003., 28. oktobar 2003., str. 4.

²⁷ *Prosecutor v. Karemera et al.*, predmet br. ICTR-98-44-AR73(C), Odluka po Interlokutornoj žalbi tužioaca na Odluku o formalnom primanju na znanje, 16. juni 2006. (dalje u tekstu: Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*), par. 42.

16. Pri korištenju svog diskrecionog prava prema pravilu 94(B), Pretresno vijeće mora procijeniti (1) da li svaka činjenica zadovoljava niz kriterijuma za formalno primanje na znanje koji su navedeni u praksi Međunarodnog suda i (2) da li bi neku činjenicu, bez obzira na to što zadovoljava gorenavedene kriterijume, trebalo izuzeti na osnovu toga što njeno formalno primanje na znanje ne bi bilo u interesu pravde.²⁸ Kriterijume pravila 94(B) ustanovila su ostala vijeća,²⁹ kako slijedi:

- (a) Činjenica mora biti relevantna za postupak koji je u toku;³⁰
  - (b) Činjenica mora biti jasna, konkretna i takva da se može identifikovati;³¹
  - (c) Činjenica, kako ju je formulisala strana koja podnosi zahtjev, ne smije se u bilo kom smislu suštinski razlikovati od načina na koji je navedena u izvornoj presudi;³²
  - (d) Činjenica ne smije biti nejasna niti navoditi na pogrešan zaključak u kontekstu u koji je stavljena u podnesku strane koja je podnijela zahtjev.³³
- Pored toga, formalno primanje na znanje te činjenice mora biti uskraćeno "ako će postati nejasna ili navesti na pogrešan zaključak zato što jedna ili

²⁸ V. *Tužilac protiv Popovića i ostalih*, predmet br. IT-05-88-T, Odluka po Zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno s Dodatkom., 26. septembar 2006. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Popović*), par. 4.

²⁹ V. *Tužilac protiv Lukića i Lukića*, predmet br. IT-98-32/1-PT, Odluka po Zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno, 22. avgust 2008., par. 20.

³⁰ *Prosecutor v. Niyitegeka /Tužilac protiv Niyitegeke/*, ICTR-96-14-A, Reasons for Oral Decision Rendered 21 April 2004 on Appellant's Motion for Admission of Additional Evidence for Judicial Notice /Razlozi za usmenu odluku donesenu 21. aprila 2004. po Zahtjevu žalioaca za prihvatanje dodatnih dokaza i za formalno primanje na znanje/, 17. maj 2004., par. 16.

³¹ V. *Tužilac protiv Perišića*, predmet br. IT-04-81-PT, Odluka po Zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno u vezi sa Sarajevom, 26. juni 2008. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Perišić*), par. 18; *Tužilac protiv M. Stanišića*, predmet br. IT-04-79-PT, Odluka o formalnom primanju na znanje, 14. decembar 2007. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Stanišić*), par. 37; *Tužilac protiv Prlića i ostalih*, predmet br. IT-04-74-PT, Odluka po Zahtjevu za primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno na osnovu pravila 94(B), 14. mart 2006. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Prlić*), par.12; *Tužilac protiv Hadžihasanovića i ostalih*, predmet br. IT-01-47-T, Odluka po Zahtjevu branilaca optuženih Hadžihasanovića i Kubure od 20. Januara 2005. u vezi s formalnim primanjem na znanje činjenica o kojima je presuđeno u drugim predmetima, 14. april 2005. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Hadžihasanović*), str. 5; *Tužilac protiv Krajišnika*, predmet br. IT-00-39-T, Odluka po Trećem i Četvrtom zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno, 24. mart 2005. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Krajišnik*), par. 14.

³² Odluka u predmetu *Krajišnik*, par. 14.

³³ Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 55, Odluka u predmetu *Popović*, par. 8.

više drugih činjenica za koje se tvrdi da je o njima već presuđeno neće biti formalno primljena na znanje";³⁴

- (e) Strana koja je podnijela zahtjev mora dovoljno precizno navesti tu činjenicu;³⁵
- (f) Činjenica ne smije sadržati karakterizacije ni zaključke suštinski pravne prirode;³⁶
- (g) Činjenica ne smije biti zasnovana na sporazumu između strana u izvornom postupku;³⁷
- (h) Činjenica se ne smije odnositi na djela, ponašanje ili stanje svijesti optuženog;³⁸ i
- (i) Činjenica nipošto ne smije biti predmet tekućeg postupka po žalbi ili preispitivanja.³⁹

III. Diskusija

A. Opšta razmatranja

17. Vijeće napominje da je optuženi, pozivanjem na argumente koje je iznio u svojim odgovorima na Prvi zahtjev i na Treći zahtjev, te argumente uvrstio.⁴⁰ S obzirom na to da on ne potkrijepljuje nijedan argument koji je iznio u svojim prethodnim odgovorima i da

³⁴ Odluka u predmetu *Popović*, par. 8.

³⁵ *Tužilac protiv Kupreškića*, predmet br. IT-95-16-A, Odluka po prijedlozima Drage Josipovića, Zorana Kupreškića i Vlatka Kupreškića da se prihvate dodatni dokazi u skladu s pravilom 115 i o formalnom primanju na znanje činjenica o kojima je već presuđeno u skladu s pravilom 94(b), 8. maj 2001. (dalje u tekstu: Odluka po žalbi u predmetu *Kupreškić*), par. 12; Odluka u predmetu *Popović*, par. 9.

³⁶ Odluka po žalbi u predmetu *D. Milošević*, par. 19-22; Odluka u predmetu *Popović*, par. 10; Odluka u predmetu *Krajišnik*, par. 15. V. takođe: Odluka u predmetu *Hadžihasanović*, str. 5; *Tužilac protiv Mejakića*, predmet br. IT-02-65-PT, Odluka po Zahtjevu optužbe za formalno primanje na znanje činjenica na osnovu pravila 94(B), 1. april 2004. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Mejakić*), str. 4; *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića*, predmet br. IT-02-60-T, Odluka po Zahtjevu optužbe za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno i dokumentarnih dokaza, 19. decembar 2003, par. 16; Odluka u predmetu *Prlić*, par. 12.

³⁷ Odluka u predmetu *Popović*, par. 11; Odluka u predmetu *Mejakić*, str. 4; *Tužilac protiv Krajišnika*, predmet br. IT-00-39-PT, Odluka po zahtjevima optužbe za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno, te za prihvatanje pismenih izjava svjedoka na osnovu pravila 92bis, 28. februar 2003., par. 15.

³⁸ Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 50.

³⁹ Odluka po žalbi u predmetu *Kupreškić*, par. 6.

⁴⁰ Odgovor, par. 2.

je svaki argument iznesen u tim odgovorima Vijeće pojedinačno razmotrilo u svojoj Prvoj i/ili Trećoj odluci u vezi sa činjenicama o kojima je već presuđeno, Vijeće smatra da o istim pitanjima nije potrebno raspravljati po drugi ili čak i treći put i još jednom odbacuje tvrdnju optuženog da je formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno protivpravno i u raskoraku s međunarodnim pravom.

18. Vijeće dalje napominje da je već razmatralo mišljenje optuženog da Vijeće treba da odbije da formalno primi na znanje činjenice koje se (uglavnom) zasnivaju na dokumentarnim dokazima.⁴¹ U vezi s tim Vijeće konstatuje da su sve činjenice predložene u Zahtjevu već utvrđene u jednoj presudi Međunarodnog suda i da je stoga sa stanovišta kriterijuma navedenih u paragrafu 16 gore nebitno da li se Vijeće koje je donijelo relevantnu presudu prilikom utvrđivanja činjenica sadržanih u pomenutoj izvornoj presudi oslanjalo na dokumentarne dokaze ili na izjave svjedoka.⁴² Shodno tome, Vijeće odbacuje argument optuženog u vezi s predloženim činjenicama koje se (uglavnom) zasnivaju na dokumentarnim dokazima i razmotriće mogućnost njihovog formalnog primanja na znanje ukoliko su ispunjeni preostali kriterijumi navedeni u paragrafu 16 gore.

19. Sličan pristup važi i za argument optuženog da bi, prema pravilu 94(A), a ne prema pravilu 94(B) Pravilnika, određene činjenice koje se odnose na historijski kontekst događaja obuhvaćenih Optužnicom trebalo prihvatiti kao opštepoznate činjenice.⁴³ Vijeće uzima u obzir argument optuženog, no konstatuje da, prema pravilu 94(B), činjenica može biti formalno primljena na znanje ukoliko je već utvrđena u nekoj presudi Međunarodnog suda i ispunjava kriterijume testa navedenog u paragrafu 16 gore. Tužilaštvo stoga odbacuje argument optuženog u vezi s činjenicama koje mogu biti formalno primljene na znanje i prema pravilu 94(B) i formalno će primiti na znanje date činjenice ukoliko su zadovoljeni kriterijumi testa navedenog u paragrafu 16.

⁴¹ Odgovor, par. 7. Taj prigovor odnosi se na predložene činjenice 501, 513, 516, 518, 522, 525, 527, 529, 535, 537, 539, 542, 544, 547-549, 552, 554, 569, 571, 572 i 836. V. Treća odluka u vezi s činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 15.

⁴² V. Treća odluka u vezi s činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 14.

⁴³ Taj prigovor se odnosi na predložene činjenice 344-372, 379, 381, 382, 387, 389, 393, 394, 396, 397, 399, 402-405, 413, 414, 416, 417, 423, 429 i 457.

20. Optuženi, pored toga, smatra da nije pravično formalno primiti na znanje činjenice koje su utvrđene u predmetima u kojima se optuženi ne terete za genocid i tvrdi da bi mu, ukoliko bi relevantne činjenice bile formalno primljene na znanje, a budući da su strane u tim prvobitnim postupcima imale drugačiji pristup svom predmetu, bila uskraćena prilika da iz izjava relevantnih svjedoka utvrdi da "ta djela nisu počinjena u namjeri da se unište bosanski Muslimani kao takvi".⁴⁴ Vijeće naglašava da je za formalno primanje na znanje činjenica uzetih iz drugih predmeta irelevantno da li su lica optužena u tim predmetima okrivljena za genocid, pošto je teret dokazivanja konkretne genocidne namjere uvijek na tužilaštvu. Situacija bi bila drugačija ako bi Vijeće utvrđivalo da li da prihvati predložene činjenice koje se odnose na namjeru optuženog da uništi bosanske Muslimane kao takve, pošto se one, prema gorenavedenom testu, ne bi mogle formalno primiti na znanje.⁴⁵ To, međutim, ovdje nije slučaj. Nadalje, Vijeće smatra da na test naveden u paragrafu 16 gore ni na koji ne utiče to da li su pristup i motivi strana u izvornim postupcima slični pristupu i motivima optuženog, pa je stoga nebitno da li će optuženom biti pružena prilika da ispituje svjedoke kako bi ustanovio da djela navedena u određenim činjenicama nisu počinjena u namjeri da se unište bosanski Muslimani kao grupacija. Pored toga, ako optuženi želi da ospori ijednu od činjenica predloženih u Zahtjevu, on ima pravo da tokom suđenja osporava relevantne navode iznošenjem pouzdanih i vjerodostojnih protudokaza.⁴⁶ Stoga Vijeće odbacuje argument optuženog da bi formalno primanje na znanje činjenica utvrđenih u predmetima u kojima se optuženi ne terete za genocid predstavljalo povredu njegovih prava.

B. Dalji kriterijumi za formalno primanje na znanje prema pravilu 94(B)

[a] Činjenica mora biti relevantna za postupak koji je u toku

21. Iako Vijeće ima u vidu da optuženi nijednu od predloženih činjenica ne osporava na osnovu njene irelevantnosti za predmetni postupak, ono je sve predložene činjenice

---

⁴⁴ Odgovor, par. 4.

⁴⁵ Vidi uslov (h) među uslovima navedenim u par. 16 gore.

⁴⁶ Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 42.

analiziralo prema ovom kriterijumu i nije se uvjerilo da svaka pojedina predložena činjenica sadržana u prvom dijelu Dodatka Zahtjeva ispunjava ovaj kriterijum.

22. Vijeće napominje da ima mnogo činjenica koje su u vrijeme podnošenja Zahtjeva bile relevantne za postupak, ali koje sada ovaj kriterijum ne ispunjavaju usljed njegove Odluke u vezi s pravilom 73bis.⁴⁷ Vijeće je u toj Odluci prihvatilo "svaki od prijedloga za reduciranje koji je podnijelo tužilaštvo" u svom Prvom podnesku i odlučilo je da "tužilaštvo ne može da izvodi dokaze u vezi s mjestima zločina i incidentima"⁴⁸ koja je tužilaštvo identifikovalo. Tužilaštvu je takođe naloženo da do 19. oktobra podnese označenu verziju Optužnice s jasno označenim svim mjestima zločina ili incidentima koji neće biti predmet dokazivanja na suđenju. Tom odlukom su za ovaj predmet učinjene irelevantnim činjenice koje se odnose na mjesta zločina ili incidente koji više nisu predmet dokazivanja na suđenju. Vijeće je navelo da u tu kategoriju spadaju predložene činjenice od 556 do 561, od 594 do 627, od 648 do 656, od 675 do 721, 762, od 957 do 1001 i od 1361 do 1392 i ono te činjenice neće formalno primiti na znanje pošto ne ispunjavaju kriterijum [a] testa navedenog u paragrafu 16 gore.

23. Pored toga, Vijeće konstatuje da ni razne činjenice sadržane u prvom dijelu Dodatka A Zahtjeva ne ispunjavaju taj kriterijum. Konkretno, predložene činjenice 344 do 350, koje se odnose na period prije II svjetskog rata, i predložene činjenice 351 do 357, koje se odnose na period II svjetskog rata, pružaju informacije samo o događajima koji su se zbili više od 45 godine prije perioda obuhvaćenog Optužnicom.⁴⁹ Isto se može reći i za predložene činjenice 358 do 369, koje se odnose na period poslije II svjetskog rata i od kojih većina sadrži opise društveno-političke situacije u Saveznoj Republici Jugoslaviji (dalje u tekstu: SRJ).⁵⁰ Vijeće se slaže da sve te činjenice pružaju informacije o opštem istorijskom kontekstu događaja u BiH u periodu od 1992. do 1995. Ono, međutim, smatra da su te činjenice, sa stanovišta kriterijuma koji treba da budu ispunjeni

⁴⁷ Vidi Odluka u vezi s pravilom 73bis.

⁴⁸ Pretpretresna konferencija, T. 4 (6. oktobar 2009.)

⁴⁹ Npr., u predloženoj činjenici 345 se navodi da su "[p]rije više vijekova Srbi [...] podsticani da se nasele duž onoga šta sada predstavljaju sjeverne i zapadne granice Bosne i Hercegovine, a što je tada predstavljalo vojnu granicu između Austrougarske imperije i njenih prethodnika i otomanskih Turaka".

⁵⁰ Npr., u predloženoj činjenici 360 se navodi da su "Maršal Tito i njegov komunistički režim oštrim mjerama [...] potiskivali i držali pod kontrolom sve nacionalističke tendencije".

prema pravilu 94(B) Pravilnika, irelevantne za činjenice o kojima je riječ u Optužnici. Izuzetak je napravljen jedino u vezi s predloženim činjenicama 358, 359 i 363, pošto se one konkretno tiču situacije u BiH neposredno prije i tokom perioda obuhvaćenog Optužnicom.⁵¹ Vijeće, iz gorenavedenih razloga, neće formalno primiti na znanje činjenice 344 do 357, 360 do 362 i 364 do 369. Predložena činjenica 359 biće razmotrena niže, u paragrafu 30.

24. Pored toga, predložene činjenice 370 do 373 isključivo se tiču početka raspada Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (dalje u tekstu: SFRJ), u opštem smislu, dok se predložene činjenice 374 do 392 odnose na dijelove SFRJ, osim Bosne, na njihov odnos prema SFRJ i na njihovo nastojanje postanu nezavisne od SFRJ.⁵² S obzirom na to da se te činjenice odnose samo na područja izvan BiH, pa stoga nisu obuhvaćene Optužnicom, Vijeće smatra da one, prema kriterijuma testa navedenog u paragrafu 16 gore, nisu dovoljno tijesno povezane s činjenicama o kojima se radi u ovom predmetu i stoga ih neće formalno primiti na znanje.

25. Nasuprot tome, predložene činjenice 393 do 414 sadrže podatke o proglašavanju nezavisnosti BiH od SFRJ, o stvaranju Republike Srpske unutar BiH i o političkoj situaciji u BiH počev od 1991. Budući da se te činjenice neposredno odnose kako na prostorni tako i na vremenski opseg Optužnice, Vijeće ih smatra relevantnim za činjenice o kojima je riječ u tekućem postupku. To, međutim, ne važi i za predloženu činjenicu 399, koja se isključivo tiče uspostavljanja Savezne Republike Jugoslavije sastavljene samo od Srbije i Crne Gore. Iz tih razloga, Vijeće neće formalno primiti na znanje predloženu činjenicu 399, već će razmotriti mogućnost formalnog primanja na znanje

⁵¹ U predloženoj činjenici 358 navodi se da su "[n]akon Drugog svetskog rata, u opštini Prijedor, posebno u seoskim područjima, ove tri etničke grupe [...] - Srbi, Hrvati i Muslimani - uglavnom su živjele odvojeno, tako da je u mnogim selima jedna nacionalnost toliko preovladavala da su se takva sela smatrala srpskim, hrvatskim ili muslimanskim". U predloženoj činjenici 359 se navodi da su "[t]okom poslijeratnih godina, do 1991., međunacionalni odnosi u opštini Prijedor [...] bili relativno dobri, uz prijateljstva koja premošćuju nacionalne, a istodobno i vjerske podjele, uz mješovite brakove i uglavnom složne odnose". U predloženoj činjenici 363 se navodi da je "Bosna i Hercegovina bila [...] u jedinstvenom položaju jer, iako je bila jedna od šest republika, nije kao druge imala jednu većinsku grupu, te tako posebna bosanska nacija nije bila priznata".

⁵² Predložene činjenice 374, 375, 377 i 378 odnose se na odnos između pokrajine Kosovo i SFRJ; predložene činjenice 376 i 379 do 382 odnose se na put ka nezavisnosti od SFRJ kojim je išla Slovenija; predložene činjenice 383 do 392 pružaju podatke o proglašavanju nezavisnosti od SFRJ od strane Hrvatske, kao i o priključenju Srpske Autonomne Oblasti Krajina (dalje u tekstu: SAO Krajina) Srbiji.

predloženih činjenica 393 do 398 i 400 do 414, ukoliko su ispunjeni preostali kriterijumi testa navedenog u paragrafu 16 gore. Predložene činjenice 401 i 412 biće dalje analizirane niže u tekstu, u paragrafu 31, odnosno 37.

26. U vezi s drugim dijelom Dodatka A Zahtjeva, Vijeće smatra da predložene činjenice 415 do 422, koje se tiču odbrambenog sistema SFRJ zvanog "opštenarodna odbrana", Jugoslovenske narodne armije (dalje u tekstu: JNA) i Teritorijalne odbrane (dalje u tekstu: TO) ispunjavaju kriterijum [a] testa pošto je moguće da su formiranje i struktura VRS-a povezane s tim organizacijama i njih je moguće razumjeti sticanjem barem donekle uvida u ono što su one bile i načina na koji su bile strukturirane.

27. Nadalje, predložene činjenice 423 do 476, koje se tiču učestvovanja JNA u sukobu u Hrvatskoj, a posebno na područjima SAO Krajine i Vukovara, sadrže podatke o vojnim kampanjama koje nisu prostorno povezane s događajima u vezi s kojima se optuženi tereti u Optužnici. Premda Vijeće uzima u obzir argument tužilaštva u vezi s tim činjenicama, njemu nije jasno kako činjenice koje se tiču vojnih kampanja u Hrvatskoj mogu pokazati kontinuirano učestvovanje zvaničnika JNA i TO-a u UZP-u čiji je cilj bio da se bosanski Muslimani i bosanski Hrvati trajno odstrane s teritorija u BiH koje su bosanski Srbi smatrali svojim teritorijama. Nadalje, čak i ako bi činjenice o kojima je riječ ukazivale na uključenost određenih paravojnih ili dobrovoljačkih grupa u ratni napor redovnih srpskih snaga i kontinuiranu saradnju učesnika UZP-a iz SFRJ-a sa učesnicima UZP-a iz ciljanih regija (što tužilaštvo takođe tvrdi),⁵³ to bi se ipak samo moglo odnositi na gorepomenute vojne kampanje u Hrvatskoj i ne bi podrazumijevalo da je situacija u BiH bila ista. Slično se može reći i za predložene činjenice 477 do 484 koje se odnose na učestvovanja Ministarstva unutrašnjih poslova Srbije (dalje u tekstu: srpski MUP) u sukobima u SAO Krajini. Vijeće stoga smatra da, prema kriterijumima testa navedenog u paragrafu 16 gore, predložene činjenice 423 do 484 nisu dovoljno povezane s onim za šta se optuženi tereti u Optužnici i neće ih formalno primiti na znanje.

---

⁵³ Zahtjev, par. 2, red označen drugom tačkom.

28. Nasuprot tome, Vijeće smatra da su predložene činjenice 485 do 518, koje se tiču angažovanja JNA u BiH i osnivanja i strukture VRS-a, kao i Ministarstva unutrašnjih poslova bosanskih Srba (dalje u tekstu: MUP bosanskih Srba), povezane s mjestima i institucijama obuhvaćenim Optužnicom. Međutim, to ne važi za predložene činjenice 507, 508 i 513, koje nisu obuhvaćene Optužnicom pošto se isključivo odnose na potpomaganje VRS-a od strane SRJ. Iz tog razloga, Vijeće neće formalno primiti na znanje predložene činjenice 507,⁵⁴ 508⁵⁵ i 513⁵⁶ i razmotriće mogućnost da formalno primi na znanje predložene činjenice 485 do 506, 509 do 512 i 514 do 518 ukoliko su ispunjeni preostali kriterijumi testa navedenog u paragrafu 16 gore.

[b] Činjenica mora biti jasna, konkretna i takva da se može identifikovati

29. U Odgovoru nije jasno obrazložen argument optuženog da predložene činjenice 1189, 1229, 1230, 1249, 1253, 1272 i 1273 nisu jasne, konkretne i takve da se mogu identifikovati. Vijeću nije jasno zbog čega bi trebalo smatrati da predložene činjenice 1230,⁵⁷ 1249,⁵⁸ 1253,⁵⁹ 1272⁶⁰ i 1273⁶¹ ne ispunjavaju kriterijum [b] testa navedenog u paragrafu 16 gore. Vijeće dalje smatra da taj kriterijum ispunjava i predložena činjenica

⁵⁴ U predloženoj činjenici 507 se navodi da su “[i]ako su ti oficiri i podoficiri tada formalno bili pripadnici VRS, a ne bivše JNA, oni su nastavili primati plate od vlade Savezne Republike Jugoslavije (Srbija i Crna Gora)”.

⁵⁵ U predloženoj činjenici 508 se navodi da je “[p]enzije od vlade Savezne Republike Jugoslavije (Srbija i Crna Gora) dobijali su i oni oficiri i podoficiri VRS-a koji su vremenom penzionisani”.

⁵⁶ U predloženoj činjenici 513 je navedeno da je “[p]osle 19. maja 1992, SRJ je pružala VRS tri osnovne vrste operativne podrške: logističku podršku, podršku u ljudstvu i obuku. SRJ je obezbedila znatne količine vojne opreme, goriva i municije za VRS i VRS je gotovo u potpunosti zavisio od tog izvora snabdevanja. Ne samo da je VRS više puta naglašavao da su mu materijalne rezerve kritične i tražio pomoć od SRJ, nego se SRJ odazvala toj molbi i pružila traženu materijalnu podršku”.

⁵⁷ U predloženoj činjenici 1230 se navodi da, “što se tiče osobina logora Trnopolje, [...] oko cijelog logora [je] upravo u tu svrhu postavljena ograda, mada su neki njegovi dijelovi bili ograđeni zidom koji je postojao od ranije. Međutim, da je bila samo nacrtana jedna crta, ne bi smio niko preći jer je oko cijelog logora stražarila vojska. Bilo je dobro naoružanih punktova i mitraljeza čije su cijevi bile uperene prema logoru”.

⁵⁸ U predloženoj činjenici 1249 se navodi da je “[č]inilo se da je za to premještanje bio zadužen jedan čovjek u policijskoj uniformi”.

⁵⁹ U predloženoj činjenici 1253 se navodi da je “[O]naj čovjek za kojeg se činilo da je glavni je rekao: ‘Ovdje mi mijenjamo mrtve za mrtve i žive za žive.’ Tada je počela paljba”.

⁶⁰ U predloženoj činjenici 1272 se navodi da se “[p]rilikom napada na Kozarac pazilo se da se ne nanese šteta srpskoj imovini. Srpska pravoslavna crkva je, za razliku od džamije, preživjela napad i kasnije uništavanje”.

⁶¹ U predloženoj činjenici 1273 se navodi da “[i]sto tako, pretežno srpska sela kao što su Rajkovići i Podgrađe ili nisu granatirana uopšte ili su granatirana samo slučajno”.

1189, ako se pročita zajedno s predloženom činjenicom 1188. Pored toga, Vijeće pretpostavlja da se osporavanje predložene činjenice 1299 tiče informacije da je "Kuruzović [...] boravio u kući *nadomak* kompleksa logora [Trnopolje]".⁶² Ono, međutim, smatra da odsustvo bliže informacije o lokaciji kuće u kojoj je Kuruzović živio predloženu činjenicu 1229 ne čini nedovoljno jasnom i konkretnom. Vijeće stoga odbacuje sve primjedbe koje je optuženi iznio u paragrafu 8 svog Odgovora.

30. Iako optuženi ne tvrdi da predložena činjenica 359 ne ispunjava kriterijum o kojem je u ovom dijelu teksta riječ, Vijeće smatra da formulacija "međunacionalni odnosi u opštini Prijedor bili su *relativno dobri*"⁶³ nije dovoljno jasna i konkretna. Isto važi i za predloženu činjenicu 726, u kojoj se navodi da su "međunacionalni odnosi bili [...], čini se, *relativno normalni*".⁶⁴ Vijeće zbog toga neće formalno primiti na znanje predložene činjenice 359 i 726.

31. Nadalje, u predloženoj činjenici 401 se navodi da je "[glavna] *tema u sredstvima javnog informisanja pod kontrolom Srba* bila je da, 'ako iz bilo kojeg razloga Srbi budu postali manjinsko stanovništvo ... njihova cjelokupna egzistencija mogla bi biti pogibeljna i ugrožena [...]'.⁶⁵ no ova činjenica ne sadrži nikakve informacije o tome na koje medije i na medije u kojem području se misli. Vijeće, stoga, neće formalno primiti na znanje predloženu činjenicu 401.

32. Predložena činjenica 420 glasi: "Teritorijalne odbrane su bile opremljene uglavnom pješadijskim naoružanjem: puškama, lakim mitraljezima, artiljerijskim oružjem manjeg kalibra, minobacačima, protivpješadijskim minama i sličnim."⁶⁶ Vijeće smatra da su posljednje riječi ove činjenice isuviše neodređene jer nije jasno šta znači formulacija na kraju rečenice "i sličnim". Iz tog razloga, Vijeće neće formalno primiti na znanje posljednji dio predložene činjenice 420.

⁶² Naglasak dodat.

⁶³ Upor. Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 64 (naglasak dodat).

⁶⁴ Upor. Prvostepena presuda u predmetu *Krnjelac*, par. 16 (naglasak dodat)

⁶⁵ Naglasak dodat.

⁶⁶ Optuženi nije osporio predloženu činjenicu 420.

Prijevod

33. U predloženoj činjenici 736 se navodi da su "[p]rije nego što je oružani sukob započeo, muslimanski civili [...] odstranjeni iz društvenog i profesionalnog života zajednice, nisu im isplaćivane plate ili im je rečeno da njihove usluge više nisu potrebne. Većina muškaraca Muslimana je razoružana. Uskoro je uslijedilo njihovo potpuno izopćenje, pri čemu im je sloboda kretanja i okupljanja bila drastično ograničena". Imajući u vidu da se na oružani sukob koji je izbio u Foči odnosi kako početak predložene činjenice 736 tako i početak predložene činjenice 739, Vijeću nije sasvim jasno kako se to podudara sa konstatacijom u drugoj rečenici predložene činjenice 736 da je "[v]ećina muškaraca Muslimana [...] razoružana". Nadalje, formulacija "[Uskoro je] uslijedilo njihovo potpuno izopćenje" je suviše neodređena i ne ispunjava kriterijum [b] testa navedenog u paragrafu 16 gore. Iz tih razloga, Vijeće neće formalno primiti na znanje predloženu činjenicu 736.

[c] Činjenica se ne smije ni u kom smislu suštinski razlikovati od načina na koji je navedena u izvornoj presudi

34. Vijeće napominje da optuženi osporava predložene činjenice 1244 i 1269 na osnovu toga što se one bitno razlikuju od njihovih formulacija u izvornim presudama iz kojih su uzete. S obzirom na to da je tužilaštvo predloženu činjenicu 1244 redigovalo u svom *Cirrigendumu*, Vijeće smatra da njena preformulisana verzija adekvatno odražava formulaciju u izvornoj presudi. Time je osporavanje te činjenice od strane optuženog postalo neosnovano. Pored toga, Vijeće smatra da je predloženu činjenicu 1269 primjerenije razmotriti u dijelu [e] niže. Vijeće ima u vidu da optuženi jedino ove činjenice osporava na osnovu toga što se one bitno razlikuju od njihovih formulacija u izvornoj presudi, no smatra da ima još predloženih činjenica koje ne ispunjavaju ovaj kriterijum i njih će razmatrati u narednim paragrafima.

35. Kao prvo, Vijeće smatra da, u poređenju s informacijama sadržanim u pomenutom paragrafu Prvostepene presude u predmetu *Tadić*, predložena činjenica 418 pruža više informacija, tj. brožčane podatke o regularnim oficirima i vojnicima kao i vojnim obveznicima u JNA. Slično važi i za predloženu činjenicu 581, u kojoj se navodi

da je "[...] 8. augusta 1992. godine, Vojo Kuprešanin obišao logor Manjača i razgovarao [...] sa zatočenicima", dok se u relevantnom dijelu Prvostepene presude u predmetu *Brđanin* ne navode ni datum posjete ni Kuprešaninovo ponašanje. I predložena činjenica 802⁶⁷ sadrži konkretnije informacije u poređenju s pomenutim paragrafima Prvostepene presude u predmetu *Kunarac*.⁶⁸ Vijeće stoga smatra da se predložene činjenice 418, 581 i 802 suštinski razlikuju od formulacija u izvornoj presudi i neće ih formalno primiti na znanje.

36. Vijeće takođe napominje da je posljednja rečenica u paragrafu 427 Prvostepene presude u predmetu *Brđanin* izostavljena u predloženoj činjenici 945, u kojoj se samo navodi da je "[t]okom večeri 1. juna 1992. policija bosanskih Srba [...] s kontrolnog punkta u Velagićima poslala jednog čovjeka u zaseoke Vojići, Nežići, Hašići, Častovići i Hadžići, u kojima su bosanski Muslimani bili u većini. On je lokalnom stanovništvu saopštio da moraju otići u Velagiće". Na taj način, predložena činjenica sugerise da je lokalno stanovništvo ionako moralo otići u Velagiće, dok paragraf 427 Prvostepene presude u predmetu *Brđanin*, ako se u cijelosti pročita, ukazuje na to da su stanovnici morali ići u Velagiće ako su htjeli "da im se izda dozvola za slobodu kretanja". Vijeće stoga smatra da je razlika između predložene činjenice 945 i relevantnog dijela Prvostepene presude u predmetu *Brđanin* suštinska i tu činjenicu, prema tome, neće formalno primiti na znanje.

⁶⁷ U predloženoj činjenici 802 se navodi da je "Kunarac [...] nekoliko puta odveo dvije bosanske Muslimanke u svoj štab u Ulici Osmana Đikića 16, gdje su bili smješteni njegovi vojnici. Krajem jula 1992. godine, Kunarac, zajedno sa svojim zamjenikom "Gagom" po prvi put je te dvije žene odveo u tu kuću. Kada su stigli, čekala je grupa vojnika. Kunarac je odveo jednu od žena u odvojenu prostoriju i silovao je, dok je druga žena ostala sa preostalim vojnicima. Tokom tri sata, ta žena je preživjela grupno silovanje od strane barem 15 vojnika (vaginalna i analna penetracija i felacio). Seksualno su je napastvovali na svaki mogući način. U drugim prilikama, redom bi je silovali od jednog do tri vojnika".

⁶⁸ U paragrafu 637 Prvostepene presude u predmetu *Kunarac* navodi se da je "Pretno vijeće [...] uvjeren da su silovanja FWS-75 i D.B. navedena u paragrafu 5.3 dokazana van razumne sumnje. I FWS-75 i D. B. su u svojim svjedočenjima rekly da se incident odigrao krajem jula, a ne na dan ili približno 16. jula 1992. FWS-75 navodi da je to bilo "nekoliko dana prije 2. augusta 1992.", a D.B. da se on odigrao otprilike deset dana nakon što je došla u "Partizan", a tamo su je po njenom sjećanju slijeda događaja doveli negdje između 13. i 15. jula. Pretno vijeće se uvjerenilo da je ovo upravo onaj incident koji se navodi u paragrafu 5.3 optužnice". U paragrafu 653 Prvostepene presude u predmetu *Kunarac* navodi se da je "Pretno vijeće [...] stoga uvjeren da su navodi iz paragrafa 5.3 optužnice dokazani van razumne sumnje, odnosno da je Dragoljub Kunarac FWS-75 i D.B. odveo u ulicu Osmana Đikića br. 16 da bi ih tamo silovali. Tom prilikom Kunarac je lično imao spolni odnos sa D.B., svjestan da ona na to ne pristaje, te pomagao i podržavao grupno silovanje FWS-75 od strane nekolicine svojih vojnika time što ju je odveo u kuću, svjestan da će je tamo silovati i da ona ne pristaje na to spolno općenje".

37. Kao što je Vijeće ranije napomenulo u svojoj Prvoj odluci u vezi s činjenicama o kojima je već presuđeno, ako neka predložena činjenica sadrži samo manju nepreciznost ili dvosmislenost, ono ima diskreciono pravo da tu nepreciznost ili dvosmislenost ispravi, ali tako da se ispravljena činjenica potpuno podudara s činjenicom o kojoj je presuđeno u izvornoj presudi.⁶⁹ To važi ne samo za tipografske greške, nego i za druge nepreciznosti koje se mogu ispraviti bilo prema izvornoj presudi bilo prema okolnim činjenicama predloženim u datom zahtjevu.⁷⁰ Vijeće je u sljedećim predloženim činjenicama ispravilo manje greške kako bi učinilo da se one u svakom pogledu podudaraju s činjenicama o kojima je presuđeno u izvornim prvostepenim presudama:

- Predložena činjenica 412 će glasiti kako slijedi: "U septembru 1991. proglašeno je nekoliko srpskih autonomnih oblasti u Bosni i Hercegovini, **uključujući Krajinu.**"
- Predložena činjenica 487 će glasiti kako slijedi: "**U drugoj polovini 1991.**, JNA je **uglavnom** rasformirala jedinice TO u pretežno muslimanskim i hrvatskim područjima Bosne i Hercegovine."
- Predložena činjenica 537 će glasiti kako slijedi: "Vojna i civilna policija bile su zadužene za sprovođenje Odluka o razoružavanju. U skladu sa **tom** odlukom od 18. maja 1992. godine, načelnik CSB-a Stojan Župljanin naredio je svim SJB-ovima da izvještavaju CSB o toku operacija razoružavanja. U toj naredbi nalazila su se detaljna uputstva o tome šta ti izvještaji treba da sadrže. Opštinski SJB-ovi su, shodno tom naređenju, podnosili izvještaje CSB-u o operacijama koje su provedene u njihovim zonama odgovornosti."

⁶⁹ Odluka u predmetu *Popović*, par. 10; upor. Prva odluka u vezi s činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 22.

⁷⁰ V. Odluka u predmetu *Stanišić*, par. 38, i Prva odluka u vezi s činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 22.

Prijevod

- Predložena činjenica 539 će glasiti kako slijedi: "Razoružavanje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata širom ARK-a stvorilo je neravnotežu u naoružanju u korist bosanskih Srba u Bosanskoj krajini, a tu situaciju je još pogoršala činjenica **da su se bosanski Srbi** istovremeno masovno naoružavali."
- Predložena činjenica 582 će glasiti kako slijedi: "Na pismenu molbu lokalne organizacije bosanskih Muslimana "Merhamet" dostavljenu komandi 1. krajiškog korpusa, 10. jula 1992. pušteno je 110-120 zatočenika, među kojima su bili maloljetni, stariji i bolesni zatočenici. U avgustu i septembru 1992. pušteno je još zatočenika. U decembru 1992. logor Manjača je zatvoren, a oslobođene zatočenike **zbrinuo je Međunarodni komitet Crvenog krsta.**"
- Predložena činjenica 658 će glasiti kako slijedi: "**Sela Blagaj Rijeka i Blagaj Japra granatirana su** u maju 1992. Poslije granatiranja u sela su ušli vojni tenkovi sa zastavama sa oznakom Srpske Republike BiH. Pripadnici vojske bosanskih Srba oduzeli su dragocjenosti i novac od mještana Blagaj Rijeke i Blagaj Japre. Kuće u selu Blagaj Rijeka zapaljene su."
- Predložena činjenica 741 će glasiti kako slijedi: "Negdje između 08:30 i 10:00 sati počeo je glavni napad Srba na grad Foču, uz kombinovanu vatru iz pješadijskog naoružanja i granatiranje artiljerijom iz obližnjeg Kalinovika i **Miljevine**. Srpske snage obuhvatale su domaće vojnike i vojnike iz Crne Gore i Jugoslavije, kao i paravojnu formaciju zvanu '**Beli orlovi**'."
- Predložena činjenica 798 će glasiti kako slijedi: "Dragoljub Kunarac je bio vođa stalne izviđačke grupe koja se sastojala od petnaestak ljudi (uključujući i crnogorske vojnike). U jednoj zapovjesti komandanta Taktičke grupe Foča od 7. jula 1992. da se razbije opsada Goražda spominje se instrukcija upućena 'Nezavisnom Žaginom odredu' da sudjeluje u čišćenju naseljenih područja na pravcu napada **5. bataljona.**"

Prijevod

- Predložena činjenica 812 će glasiti kako slijedi: "Drugu Muslimanku je u istoj kući silovala grupa muškaraca, dok su istovremeno trojica vojnika i Dragoljub Kunarac silovali **prvu** ženu. **Drugu** ženu je 'Gaga' odveo u zasebnu sobu i naredio joj da ima spolni odnos sa šesnaestogodišnjim dječakom kojem je nadimak bio 'Žuća'."
- Predložena činjenica 813 će glasiti kako slijedi: "**Civili Muslimani koji su bili zatočeni** u školi u Kalinoviku, Srednjoškolskom centru u Foči i sportskoj dvorani 'Partizan' držani su u nehigijenskim uslovima i bez tople vode. Civili Muslimani koji su držani na tim mjestima nisu dobivali dovoljno hrane. Imali su ograničenu slobodu kretanja. Nije im bilo dozvoljeno da odlaze na neku drugu teritoriju niti da se vrate svojim kućama. Većina njihovih kuća spaljena je ili opljačkana. Bili su pod stražom i živjeli su u atmosferi zastrašivanja. Sve to događalo se pred očima, sa punim znanjem, a ponekad i uz neposredno učešće lokalnih vlasti, posebno policije."
- Konačno, Vijeće je u predloženim činjenicama 628, 629, 630, 634, 636 i 641 ispravilo riječ **Mlakve** koja je bila pogrešno napisana.

[d] Činjenica ne smije biti nejasna niti navoditi na pogrešan zaključak u kontekstu u koji je stavljena u podnesku

38. Optuženi osporava predložene činjenice 369, 373, 445 i 478 optuženi, tvrdeći da su one nejasne i da navode na pogrešan zaključak "u kontekstu u koji su stavljene".⁷¹ Vijeće je, međutim, u paragrafima 23, 24 i 27 gore, već navelo da te činjenice neće formalno primiti na znanje i smatra da nije potrebno da razmatra gorepomenuti prigovor.

39. Premda Vijeće ima u vidu da, nasuprot tome, optuženi ne osporava predloženu činjenicu 737, u kojoj se navodi da je "[p]olitička propaganda SDS-a postala [...] agresivnija, a izlivi nasilja i paljenja kuća češći", ono se nije uvjerilo da ta činjenica

---

⁷¹ Odgovor, par. 10.

zadovoljava kriterijum o kojem je riječ u ovom dijelu teksta. Vijeće je svjesno toga da je, pri utvrđivanju da li je neka činjenica nejasna i da li navodi na pogrešan zaključak, bitno imati u vidu okolne činjenice predložene u Zahtjevu,⁷² ali napominje da se činjenice koje u Zahtjevu prethode činjenici 737 isključivo tiču perioda neposredno prije izbijanja sukoba i nasilja i u njima se ne pominju izlivi nasilja ni paljenja kuća. Stoga nije jasno kako su takvi događaji mogli postati "češći". Shodno tome, Vijeće neće formalno primiti na znanje predloženu činjenicu 737.

[e] Strana koja je podnijela zahtjev mora činjenicu navesti dovoljno precizno

40. Optuženi smatra da određene predložene činjenice "nisu tačno citirane",⁷³ da predstavljaju "necitirani zaključak Pretresnog vijeća",⁷⁴ ili pak da je relevantni iskaz od svjedoka uzet na zatvorenoj sjednici i da je u transkriptima redigovan.⁷⁵ Vijeće smatra da ti argumenti upućuju na nemogućnost da optuženi identifikuje date predložene činjenice. Međutim, Vijeće podsjeća na svoju Prvu i Treću odluku u vezi s činjenicama o kojima je već presuđeno i konstatuje da to da li je određeni činjenični zaključak utvrdio ili ne ne zavisi od mogućnosti da se on pronađe u nekom izvornom dokumentu, kao što je slučaj, na primjer, s izjavom svjedoka datom na javnoj sjednici.⁷⁶ Vijeće se, prema tome, uvjerilo da je kriterijum [e] testa zadovoljen pošto je data činjenica utvrđiva u izvornoj presudi. Pored toga, Vijeće ponavlja da njegov zadatak nije da procijenjuje da li je neko drugo pretresno vijeće na odgovarajući način redigovalo tekst ili fusnote svoje presude.⁷⁷

41. Vijeće konstatuje da optuženi osporava predloženu činjenicu 1269, tvrdeći da se ona suštinski razlikuje od relevantnog paragrafa u Prvostepenoj presudi u predmetu *Stakić*, no smatra da je potrebno da tu činjenicu razmotri u ovom dijelu teksta. Ono prihvata mišljenje optuženog da predložena činjenica 1269 ne odražava nijedan od

⁷² Odluka u predmetu *Popović*, par. 8.

⁷³ V. prigovore na predloženu činjenicu 553 u Dodatku A Odgovora.

⁷⁴ V. prigovore na predložene činjenice 401, 1059 i 1194 u Dodatku A Odgovora.

⁷⁵ V. prigovore na predložene činjenice 921, 937, 944 i 945 u Dodatku A Odgovora.

⁷⁶ V. Treća odluka u vezi s činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 37, i Prva odluka u vezi s činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 16.

⁷⁷ V. Treća odluka u vezi s činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 37, i Prva odluka u vezi s činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 16.

zaključaka Pretresnog vijeća u predmetu *Stakić* u paragrafu 277 Prvostepene presude u predmetu *Stakić* (koji se pominje u Zahtjevu), ali se uvjerilo da je predložena činjenica 1269 na isti način formulisana u paragrafu 279 Prvostepene presude u predmetu *Stakić*. Vijeće smatra da bi se, čak i ako predložena činjenica 1269 nije tačno navedena, radilo o neznatnoj nepreciznosti. Ono, iz tog razloga, smatra da je primjereno eventualnu nepreciznost zanemariti i formalno primiti na znanje predloženu činjenicu 1269, pod uslovom da su zadovoljeni preostali kriterijumi navedeni u paragrafu 16 gore.

42. Nasuprot tome, Vijeće smatra da predložene činjenice 490 i 1298 ne zadovoljavaju kriterijum [e]. U Zahtjevu se, u vezi s predloženom činjenicom 490, pominje paragraf 120 Prvostepene presude u predmetu *Tadić*. Međutim, taj paragraf ne sadrži nikakve informacije relevantne za predloženu činjenicu 490. Formulacija predložene činjenice 490 zapravo odražava paragraf 593 Prvostepene presude u predmetu *Tadić*. Slično tome, formulacija predložene činjenice 1298 sadržana je u paragrafu 116 Prvostepene presude u predmetu *Brđanin*, umjesto u paragrafu 855, kako je navedeno u Zahtjevu. Iako je Vijeće na kraju, kada je pogledalo druge dokaze, bilo u stanju da utvrdi izvor predloženih činjenica 490 i 1298, činjenica da se dati paragrafi u izvornoj presudi ni izdaleka ne podudaraju s paragrafima koji se pominju u Zahtjevu te nepreciznosti čini značajnim sa stanovišta testa navedenog u paragrafu 16 gore. Vijeće, stoga, neće formalno primiti na znanje predložene činjenice 490 i 1298.

ff) Činjenica ne smije sadržati karakterizacije ili zaključke suštinski pravne prirode

43. Vijeće je svjesno toga da, kao što je navelo u svojoj Prvoj i Trećoj odluci u vezi s činjenicama o kojima je već presuđeno, formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno ne treba da služi svrsi prenošenja pravnih zaključaka iz prošlih postupak. Premda nalaz predstavlja pravni zaključak kada povlači tumačenje ili primjenu pravnih načela, mnogi nalazi imaju "pravni aspekt" u širem smislu tog izraza. Vijeće smatra da je potrebno za svaku činjenicu posebno utvrditi da li se ona mora isključiti zato što sadrži nalaze ili zaključke koji su suštinski pravne prirode ili u njoj preovladava činjenični sadržaj.

44. Vijeće navodi ponavljani argument optuženog da se u nekoliko predloženih činjenica izrazi od pravnog značaja, naime "napad, "napadnut", "napadajući", "oružani sukob", "civilni", "civilno stanovništvo", "civilne kuće" i "sistematski", koriste na način koji te činjenice čini činjenicama suštinski pravne prirode.⁷⁸ Vijeće je i u ovom slučaju pažljivo proučilo svaku od osporavanih činjenica kako bi utvrdilo da li ona sadrži zaključke suštinski pravne prirode i uvjerilo se da se ni u jednoj od predloženih činjenica koje optuženi osporava gorenavedeni izrazi ne koriste na način koji bi te činjenice učinio činjenicama suštinski pravne prirode. Vijeće će, stoga, te činjenice formalno primiti na znanje, pod uslovom da su zadovoljeni kriterijumi testa navedenog u paragrafu 16 gore.

45. Vijeće konstatuje da optuženi nije osporio predložene činjenice 545, 546, 550 i 674 na osnovu toga što one ne ispunjavaju kriterijum [f], no smatra da te činjenice sadrže formulacije koje ih čine činjenicama suštinski pravne prirode. Konkretno, u predloženoj činjenici 545 se navodi da stanovnici nesrpske nacionalnosti "nisu odlazili *slobodnom voljom*".⁷⁹ U predloženoj činjenici 546 se navodi da su "[t]e mjere [...] *imale za cilj* da se bosanski Muslimani i bosanski Hrvati koji su odlazili s područja odvrata od toga da se kasnije vrate".⁸⁰ Slično tome, u predloženoj činjenici 550 se navodi da je "*svrha* tih vojnih operacija bila [...] istjerivanje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata".⁸¹ Konačno, u predloženoj činjenici 674 se navodi da su "[b]osanski Muslimani i bosanski Hrvati otišli [...] [...] *ne svojom voljom*".⁸² Takvi nalazi predstavljaju zaključke pravne prirode koji se odnose na optužbu vezanu za deportaciju i stoga ne mogu biti formalno primljeni na znanje prema pravilu 94(B) Pravilnika. Shodno tome, Pretresno vijeće neće formalno primiti na znanje predložene činjenice 545, 546, 550 i 674.

⁷⁸ V. prigovore na predložene činjenice 488, 497, 550, 551, 553, 563, 628, 629, 661, 664, 735, 736, 739, 741, 742, 746, 747, 749, 751, 753-757, 760, 765, 780, 785, 798, 813, 822, 823, 825, 831, 859, 902, 914, 921, 922, 924, 937, 939, 947, 949, 950, 952, 1024, 1034-1036, 1038, 1044, 1048, 1050, 1051, 1056-1061, 1063, 1069, 1070, 1088, 1091, 1102, 1103, 1261, 1262, 1267, 1269, 1272, 1274, 1275, 1280, 1296, 1298-1300, 1315, 1320, 1321, 1333, 1355 i 1356, u Dodatku A Odgovora.

⁷⁹ Naglasak dodat.

⁸⁰ Naglasak dodat.

⁸¹ Naglasak dodat.

⁸² Naglasak dodat.

**[g] Činjenica ne smije biti zasnovana na sporazumu
između strana u izvornom postupku**

46. Optuženi je osporio predložene činjenice 386, 509, 722, 723 i 916, tvrdeći da se one zasnivaju na sporazumu u izvornom postupku kao primarnom izvoru.⁸³ Vijeće podsjeća da je u praksi Međunarodnog suda ustaljeno da se za neku činjenicu može smatrati da je zasnovana na sporazumu jedino "tamo gde relevantna fusnota izvorne presude svojom strukturom upućuje na činjenice o kojima je postignut sporazum strana kao na primarni izvor".⁸⁴ Vijeće je već odlučilo da predloženu činjenicu 386 ne primi na znanje, što je obrazloženo u paragrafu 24 gore. Ono, međutim, smatra da se predložene činjenice 509, 722, 723 i 916 tako zaista mogu okarakterisati.⁸⁵ Stoga Vijeće neće formalno primiti na znanje predložene činjenice 509, 722, 723 i 916.

[h] Činjenica se ne smije odnositi na djela, ponašanje ili stanje svijesti optuženog

47. Optuženi ne osporava nijednu od predloženih činjenica na osnovu toga što se one odnose na djela, ponašanje ili mentalno stanje optuženog i Vijeće je mišljenja da u Zahtjevu nema predloženih činjenica koje zaslužuju da se o njima raspravlja u dijelu teksta pod ovim podnaslovom:

⁸³ Odgovor, par. 11.

⁸⁴ Odluka u predmetu *Perišić*, par. 35; Odluka u predmetu *Popović*, par. 11; upor. Treća odluka u vezi s činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 48.

⁸⁵ Predložena činjenica 509 zasnovana je na "činjenic[ama] o kojima su se strane sporazumjele", v. Prvostepena presuda u predmetu *Blagojević i Jokić*, par. 37, fusnote 91 i 93, upor. *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića*, predmet br. IT-02-60-T, Odluka po Zahtjevu optužbe za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno i dokumentarnih dokaza, 18. decembar 2003., par. 60-61. Predložene činjenice 722 i 723 su zasnovane na "nesporn[im] pitanj[ima]", v. Prvostepena presuda u predmetu *Krnjelac*, par. 13, fusnota 4; upor. *Tužilac protiv Krnjelca*, predmet br. IT-97-25-T, Podnesak tužioca u vezi s pravilom 65ter(E)(ii) i (iii), 16. oktobar 2000., par. 4. Predložena činjenica 902 je zasnovana na "činjenicama oko kojih su se složila [oba] optužena" u predmetu *Kunarac*, v. Prvostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 577, fusnota 1369; upor. *Tužilac protiv Kunarca i ostalih*, predmet br. IT-96.23-T i IT-96-23/1-T, Podnesak tužilaštva u vezi s prihvaćenim i spornim pitanjima, 1. februar 2000., str.4, tačka 3; Podnesak tužilaštva u vezi s prihvaćenim i spornim pitanjima koja se tiču optuženog Zorana Vukovića, 8. mart 2000., str. 4, tačka 3. Predložena činjenica 1364 zasnovana je na dokumentu "Izjava o slaganju strana i pitanja koja nisu sporna", v. Prvostepena presuda u predmetu *Vasiljević*, par. 39, fusnota 50.

f) Činjenica nipošto ne smije biti predmet tekućeg postupka po žalbi ili preispitivanja

48. Optuženi isto tako ne osporava nijednu od predloženih činjenica na osnovu toga što je ona predmet tekućeg postupka po žalbi ili preispitivanja. U svjetlu svog preispitivanja činjenica, Vijeće smatra da sve činjenice sadržane u Zahtjevu zadovoljavaju kriterijum [i].

f) Diskreciono pravo da se odbije formalno primanje na znanje

49. Argument optuženog u vezi s predloženom činjenicom 1282 Vijeće tumači kao prigovor na nepodudarnost između relevantnih zaključaka u izvornoj presudi i iskaza svjedoka na koju se ona oslanja. Ono, međutim, opet ponavlja da to da li se neki činjenični nalaz može formalno primiti na znanje ne zavisi od mogućnosti da se on pronađe u nekom izvornom dokumentu⁸⁶ i smatra da nije zadatak Vijeća da procijenjuje da li je neko drugo pretresno vijeće na odgovarajući način redigovalo svoju presudu. Iz tog razloga, Vijeće odbacuje argument koji je optuženi iznio u vezi s predloženom činjenicom 1282.

50. Vijeće je već iskoristilo svoje diskreciono pravo prilikom analiziranja predložene činjenice 516, u kojoj se navodi da su "[s]lužbe bezbjednosti imale sljedeći lanac komandovanja: ministar za unutrašnje poslove bio je na čelu službe na ministarskom nivou. Sljedeći u lancu komandovanja bili su regionalni organi, a najrelevantniji za ovaj predmet je Centar službi bezbjednosti Banja Luka (CSB)". Vijeće smatra da se završni dio druge rečenice ove činjenice očigledno odnosi na predmet *Kvočka i ostali* i da bi mogao izazvati zabunu u kontekstu tekućeg postupka. Vijeće, stoga, smatra da je primjereno da iskoristi svoje diskreciono pravo i odbije da prihvati formulaciju "najrelevantniji za ovaj predmet je Centar službi bezbjednosti Banja Luka (CSB)" na kraju predložene činjenice 516.

⁸⁶ V. Treća odluka u vezi s činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 37, i Prva odluka u vezi s činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 16.

51. Nadalje, Vijeće napominje da predložena činjenica 505 nije izvan sadržaja predložene činjenice 506 i stoga, da bi izbjeglo ponavljanje, neće formalno primiti na znanje predloženu činjenicu 505.⁸⁷

52. Pored toga, Vijeće ima u vidu argument optuženog da on nema pristupa određenom dokaznom materijalu na kojem se zasnivaju izvorne presude navedene u Zahtjevu.⁸⁸ Njemu je, međutim, odobren pristup povjerljivim materijalima u svim predmetima relevantnim za taj prigovor.⁸⁹ Nadalje, Vijeće podsjeća na svoju Prvu odluku u vezi s činjenica o kojima je već presuđeno i izražava stav da će optuženi imati priliku da, koristeći se kontekstualnim materijalom koji mu je dostupan, osporava činjenice o kojima je već presuđeno, a koje će biti formalno primljene na znanje.⁹⁰ Vijeće, stoga, ovaj argument optuženog odbacuje i neće iskoristiti svoje diskreciono pravo da ne prihvati zahtjev za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je riječ.

53. Što se tiče mišljenja optuženog da je kumulativni efekt formalnog primanja na znanje velikog broja činjenica o kojima je već presuđeno i prihvatanja velikog broja pisanih dokaza povreda načela pretpostavke nevinosti i da mu se time uskraćuje pravo na pravično suđenje, Vijeće podsjeća na svoju "Odluku po Zahtjevu tužioca za uvrštavanje u spis iskaza svjedoka KDZ198 i povezanih dokaznih predmeta na osnovu pravila 92*quater*", zavedenu u spis 20. avgusta 2009. (dalje u tekstu: Odluka u vezi sa KDZ198).

⁸⁷ U predloženoj činjenici 505 se navodi da su "[o]ružje i oprema kojim je bila naoružana nova VRS bili [...] oni isti koje su jedinice imale dok su bile u sastavu JNA". U predloženoj činjenici 506 se navodi da je "VRS [...] naslijedila i oficire i ljudstvo iz JNA kao i značajne količine oružja i opreme, uključujući 300 tenkova, 800 oklopnih transportera i preko 800 komada teške artiljerije. Ostatak bivše JNA postao je vojska nove Savezne Republike Jugoslavije (Srbija i Crna Gora), poznata kasnije kao VJ".

⁸⁸ V. Odgovor, par. 13, i prigovore na predložene činjenice 869-871, 875-883, 885-889, 891-901, 903-908, 911-914, 921-927, 930, 931, 940, 946, 947, 950, 953, 1037, 1038, 1047, 1049-1052, 1054, 1055, 1061, 1063, 1065, 1066, 1068-1077, 1081, 1102, 1109, 1110, 1115, 1122, 1127, 1135, 1147, 1154, 1156-1158, 1168-1170, 1183-1186, 1188, 1195, 1197, 1200, 1202, 1204, 1205, 1211, 1213, 1215, 1218, 1220, 1221, 1227, 1228, 1236-1238, 1240, 1242-1249, 1251, 1253, 1255, 1264, 1265, 1277-1281, 1284, 1286-1291, 1296, 1299, 1300, 1306-1308, 1311-1315, 1320-1322, 1326, 1329-1331, 1335-1338, 1340, 1344, 1345, 1354, 1355, 1357 i 1358 u Dodatku A Odgovora.

⁸⁹ V. Odluka po Zahtjevu za pristup povjerljivim materijalima u predmetima u kojima je okončan postupak, 5. juni 2009., par. 32. Vijeće napominje da tom odlukom optuženom nije odobren pristup povjerljivim materijalima u predmetima *Martić*, *Mrkšić* i *Čelebići*, no smatra da se prigovor koji je optuženi iznio na gorepomenutoj osnovi ne odnosi ni na jednu činjenicu utvrđenu u tim presudama.

⁹⁰ V. Prva odluka u vezi s činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 37.

Ono je u toj odluci naglasilo da se formalno mogu primiti na znanje samo one činjenice o kojima je već presuđeno koje se ne odnose na djela i ponašanje optuženog i podsjetilo na konstataciju Žalbenog vijeća da činjenice o kojima je već presuđeno i koje su formalno primljene na znanje predstavljaju samo pretpostavke koje odbrana može pobijati tokom suđenja.⁹¹ Kada je riječ o prihvatanju pismenih dokaza prema pravilu 92*bis*, Vijeće je dalje odlučilo da od slučaja do slučaja procijeni da li je dokazna vrijednost dokaza predloženih na osnovu pravila 92*quater* suštinski manja od potrebe da se obezbijedi pravično suđenje i da, ako je tako, odbije da prihvati takve dokaze.⁹² Takvu argumentaciju Vijeće ponavlja u sadašnjoj odluci i smatra da se ni formalnim primanjem na znanje činjenica o kojima je već presuđeno ni prihvatanjem pismenih dokaza prema pravilu 92*bis* teret dokazivanja ne prenosi na optuženog. Naprotiv, sav teret dokazivanja ostaje na tužilaštvu.⁹³ Stoga treba odbaciti argument optuženog da je kumulativni efekt formalnog primanja na znanje velikog broja činjenica o kojima je već presuđeno i prihvatanja velikog broja pisanih dokaza povreda načela pretpostavke nevinosti i da mu se time uskraćuje pravo na pravično suđenje.

IV. Dispozitiv

54. Shodno tome, Pretresno vijeće, u skladu s pravilima 54 i 94(B) Pravilnika djelimično **ODOBRAVA** Zahtjev i donosi sljedeću odluku:

- Pretresno vijeće će formalno primiti na znanje činjenice o kojima je presuđeno sadržane u Dodatku priloženom ovoj odluci, u formulaciji u kojoj su u njemu navedene;
- Formalno neće biti primljene na znanje sljedeće činjenice o kojima je već presuđeno predložene u Zahtjevu: 344-357, 359-362, 364-392, 399, 401,

⁹¹ V. Odluka u vezi sa KDZ198, par. 9; upor. Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 42.

⁹² V. Odluka u vezi sa KDZ198, par. 8.

⁹³ V. *Tužilac protiv Perišića*, predmet br. IT-04-81-PT, Odluka po Zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica relevantnih za bazu zločina u vezi sa Srebrenicom, 22. septembar 2008., par. 21-23, 39-42.

Prijevod

418, 423-484, 490, 505, 507-509, 513, 545, 546, 550, 556-561, 581, 594-627, 648-656, 674-723, 726, 736, 737, 762, 802, 916, 945, 957-1001, 1298 i 1361-1392.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu se mjerodavnim smatra tekst na engleskom.

/potpis na originalu/
sudija O-Gon Kwon,
predsjedavajući

Dana 9. oktobra 2009.
U Hagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]